Eventyret om en, der drog ud, for at lære frygt at kende

En far havde to sønner. Den ældste var klog og flink, men den yngste var så dum, at der slet ikke var noget at stille op med ham. "Han vil rigtignok falde sin far ordentlig til byrde," sagde folk om ham. Når der var et eller andet, der skulle gøres, var det altid den ældste, der måtte gøre det, men når hans fader sent om aftenen eller om natten bad ham hente noget, og vejen gik forbi kirkegården, sagde han: "Åh, far, må jeg ikke være fri," for han var ikke så lidt af en kujon. Om aftenen, når de sad om ilden og hørte på historier, var der tit en eller anden, der sagde: "Uh ha, jeg bliver helt bange." Den yngste dreng sad i en krog og hørte efter, og kunne ikke begribe, hvad det skulle betyde. "Altid siger de, at de er bange," tænkte han, "jeg er aldrig bange, men det er vel også en af de ting, jeg ikke forstår."

En dag sagde faderen til ham: "Hør engang, min dreng. Du er nu stor og stærk, og det er på tiden, at du lærer noget, hvorved du kan fortjene dit brød. Se, hvor din broder er flittig, men al den ulejlighed, man gør sig med dig, nytter ikke en smule. "Jeg vil også gerne lære noget," svarede drengen, "og der er særlig en ting, jeg kunne have lyst til. Jeg ville gerne lære, hvad det er at være bange, for det kan jeg slet ikke tænke mig." Den ældste broder lo, da han hørte det, og tænkte: "Du gode Gud, hvor er min broder dum, han bliver da aldrig i livet til noget." Faderen sukkede og svarede: "Det vil du såmænd nok snart lære, men det kan du ikke leve af."

Kort efter kom degnen på besøg. Faderen klagede sin nød for ham og sagde, at han slet ikke vidste, hvad han skulle stille op med sin yngste søn; han var så dum, så det ikke var til at beskrive. "Tænk engang," sagde han, "da jeg talte med ham om, at han måtte lære noget for at kunne tjene sit brød, sagde han, at han helst ville lære, hvad det var at være bange." - "Når der ikke er andet i vejen," sagde degnen, "så send ham bare hen til mig. Jeg skal nok sætte skik på ham." Det var faderen velfornøjet med og tænkte: "En lille smule kan det dog måske hjælpe på ham." Drengen kom altså i huset hos degnen og skulle ringe med klokken. Efter et par dages forløb vækkede degnen ham ved midnat og sagde, at han skulle gå op i kirketårnet og ringe. "Så skal du nok lære, hvad det er at være bange," tænkte han, og listede i forvejen hen til klokketårnet. Da drengen kom derop og ville tage fat i rebet, så han, at der stod en hvid skikkelse på trappen lige overfor lydhullet. "Hvem der," råbte han, men skikkelsen gav intet svar og rørte sig ikke af pletten. "Vil du svare," råbte drengen, "eller se til, du kommer af sted. Du har ikke noget at gøre her midt om natten." Men degnen blev stående ubevægelig, for at drengen skulle tro, han var et spøgelse. Da råbte drengen igen: "Hvad vil du her? Hvis du er en ærlig karl, så sig det, eller jeg smider dig ned ad trappen." - "Åh, han mener det vel ikke så slemt," tænkte degnen og gav ikke en lyd fra sig, og stod så stille, som om han var af sten. For tredie gang spurgte drengen, hvad han ville, og da det ikke nyttede, gav han spøgelset et spark, så det faldt ti trin ned ad trappen og blev liggende i en krog. Derpå ringede han med klokken og gik hjem og krøb i seng. Degnens kone ventede længe på sin mand, men han kom ikke. Til sidst blev hun bange, vækkede drengen og spurgte: "Ved du ikke, hvor min mand bliver af. Han gik op i tårnet lige før du." - "Nej, det ved jeg ikke," svarede drengen, "men der stod en på trappen, der hverken ville svare mig eller gå sin vej, og så troede jeg, det var en gavtyv og smed ham ned ad trappen. I kan jo gå hen og se, om det er ham, det ville gøre mig ondt." Konen løb af sted og fandt sin mand liggende jamrende i en krog. Han havde brækket det ene ben.

Hun bar ham hjem og løb grædende hen til drengens far. "Jeres søn har gjort en stor ulykke," råbte hun, "han har smidt min mand ned ad trappen, så han har brækket benet. Jeg vil ikke have ham en time længere i mit hus." Faderen blev meget forskrækket og skændte dygtigt på drengen. "Hvad er det for slemme ting, jeg hører om dig," sagde han vredt, "det må jo være djævelen selv, der er faret i dig." - "Hør nu, far," sagde drengen, "jeg er ganske uskyldig. Han stod der midt om natten og så ud, som om han havde ondt i sinde. Jeg vidste ikke, hvem det var, og tre gange bad jeg ham tale eller gå sin vej." - "Gud ved, hvad for ulykker du skaffer mig på halsen," sagde faderen. "Gå din vej, jeg vil ikke se dig for mine øjne." - "Det skal være mig en fornøjelse, far," svarede drengen, "så snart det bliver lyst, drager jeg af sted for at lære, hvad det er at være bange. Så ved jeg dog en ting." - "Lær, hvad du vil," sagde faderen, "det er mig ganske ligegyldigt. Der

har du halvtredsindstyve daler. Gå så ud i den vide verden, men sig ikke til noget menneske, hvem du er og hvem der er din far, for jeg skammer mig over dig." - "Det skal jeg nok huske," svarede drengen, "når det er det hele, I forlanger skal jeg nok lyde jer."

Da det gryede ad dag stak drengen sine halvtredsindstyve daler i lommen og begyndte at gå ud ad landevejen, mens han stadig mumlede: "Bare jeg vidste, hvad det er at være bange, bare jeg vidste, hvad det er at være bange." En mand, der kom forbi, hørte, hvad drengen sagde til sig selv, og da de var kommet så langt, at de kunne se galgen, sagde han til ham: "Se, der i det træ er syv mænd hængt op. Sæt dig under det og vent, til det bliver nat, så vil du noklære, hvad det er at være bange." - "Skal jeg ikke gøre andet," sagde drengen, "det var nemt sluppet. Hvis jeg så hurtig kan lære det, skal du få mine halvtredsindstyve daler. Kom herhen igen i morgen tidlig." Drengen gik hen til galgen og satte sig der og ventede, til det blev aften. Han kom til at fryse og tændte et lille bål, men ved midnatstid blev det så koldt, at han alligevel ikke kunne blive varm. Vinden tog fat i de hængte, så de dinglede frem og tilbage, og han tænkte: "Hvor det må være koldt for dem deroppe, når jeg ikke engang kan holde varmen." Han fik medlidenhed med dem og krøb op og tog dem ned, den ene efter den anden. Derpå rodede han op i ilden, fik den til at brænde klart, og anbragte dem alle syv rundt om den, for at de skulle varme sig. Ilden greb fat i deres klæder, men de rørte sig ikke af pletten. "Tag jer i agt," sagde han, "ellers hænger jeg jer op igen." Men de døde hørte ingenting og sad ganske rolig og lod deres klæder brænde. Da blev han vred og sagde: "Hvis I ikke vil passe på, vil jeg ikke hjælpe jer. Jeg vil ikke brændes for jeres skyld," og så hængte han dem op igen. Derpå satte han sig ved ilden og faldt i søvn. Næste morgen kom manden og ville have de halvtredsindstyve daler. "Nu ved du vel, hvad det er at være bange," spurgte han. "Hvor skulle jeg vide det fra," svarede drengen, "de deroppe har ikke engang gidet lukke munden op, men har været dumme nok til at lade den smule pjalter, de endnu havde på kroppen, brænde op." Manden kunne nok indse, at det ikke nyttede at forlange pengene, og gik sin vej, mens han tænkte: "Han er ikke til at komme nogen vegne med."

Drengen begav sig videre ud i verden og begyndte igen at snakke med sig selv: "Bare jeg dog kunne få at vide, hvad det er at være bange." En kusk, der gik bagefter ham, hørte ham snakke og spurgte: "Hvad er du for en?" - "Det ved jeg ikke," svarede drengen. "Hvor kommer du da fra?" spurgte kusken. "Det ved jeg ikke." - "Hvem er din far da?" - "Det må jeg ikke sige." - "Hvad er det, du går og mumler i skægget?" - "Åh, jeg ville ønske, der var nogen, der kunne lære mig hvad det er at være bange," svarede drengen, "men der er ingen, der kan." - "Sikke noget dumt snak," sagde kusken, "kom du kun med mig, så skal jeg se, hvad jeg kan gøre." Drengen gik nu med kusken, og om aftenen kom de til en kro, hvor de ville overnatte. Da de gik ind i stuen, sagde drengen igen højt: "Bare der dog var nogen, der kunne lære mig, hvad det er at være bange." Værten hørte det og sagde leende: "Her skal du nok få din lyst styret." - "Ti dog stille," sagde hans kone, "der er allerede så mange, der har sat livet til her. Det ville være synd, hvis de kønne øjne ikke skulle se lyset mere." Men drengen sagde: "Hvor svært det end er, vil jeg lære det. Det er jo det, jeg er draget ud i verden for." Han lod ikke værten have fred, før han fortalte, at der dér i nærheden lå et forhekset slot, hvor man nok kunne få at vide, hvad det var at være bange. Kongen havde lovet den, der ville våge tre nætter derinde, sin datter til ægte, og hun var den dejligste jomfru, man kunne se for sine øjne. I slottet var der også gemt store skatter, som blev bevogtede af onde ånder. De ville så også blive fri, og der var så mange, at en fattig mand jo nok ville blive rig ved at få dem. Mange mennesker var allerede gået derind, men ingen var kommet ud igen. Den næste dag gik drengen op til kongen og sagde: "Jeg ville gerne have lov til at være tre nætter i det forheksede slot." Kongen syntes godt om ham og sagde: "Du må have lov til at tage tre ting med ind i slottet." Drengen bad om et fyrtøj, en drejerbænk og en høvlebænk med en kniv.

Kongen lod det altsammen bringe ind i slottet. Om aftenen gik drengen derind, tændte sig et klart bål, stillede høvlebænken med kniven ved siden af og satte sig på drejerbænken. "Bare jeg nu kunne blive bange," tænkte han, "men det lærer jeg såmænd heller ikke her." Henimod midnat gav han sig til at rode op i ilden, og han hørte da henne fra en krog stemmer, der råbte: "Mjav, mjav, vi fryser sådan." - "I tossehoveder," sagde drengen, "hvis I fryser, så kom hen til ilden og varm jer." Næppe havde havde han sagt det, før to vældige sorte katte kom springende, satte sig ved siden af ham og så på ham med vilde øjne. Da de havde varmet sig sagde de: "Skal vi spille kort, kammerat?" - "Ja, hvorfor ikke," svarede han, "lad mig først se jeres

poter." De strakte da kløerne frem. "Sikke lange negle, I har," sagde han, "dem må vi først klippe af." Derpå tog han dem i nakken, løftede dem op på høvlebænken og skruede poterne fast. "Man taber lysten til at spille kort, når man ser på de fingre," sagde han, slog dem ihjel og kastede dem ud i vandet. Da han igen ville sætte sætte sig hen til ilden, vrimlede der sorte katte og hunde frem fra alle sider, flere og flere, så han til sidst knap kunne være der. De skreg grueligt, og ville rive ilden fra hinanden og slukke den. En tidlang så han rolig til, men da det blev ham for broget, greb han sin kniv og råbte: "Vil I se at komme bort i en fart," og huggede løs på dem. Nogle løb deres vej, resten slog han ihjel og kastede ud i dammen. Så gav han sig til at blæse på ilden og lægge den til rette, men da han så sad og varmede sig, blev han så søvnig, at han ikke kunne holde øjnene åbne. Han så sig om og opdagede, at der henne i krogen stod en stor seng. "Det er jo udmærket," tænkte han og lagde sig i den. Men da han havde lukket øjnene, begyndte sengen at løbe rundt og for rundt i hele slottet. "Det var ret," sagde han, "bliv bare ved." Sengen for videre, som om den var forspændt med seks heste, op og ned ad trapper, og så på en gang, bums, væltede den helt om, og han lå der med hele sengen over sig.

Han slyngede imidlertid tæpper og puder væk, kravlede ud og sagde: "Værsgod kør nu, hvem der har lyst." Så lagde han sig ved ilden og sov til den lyse morgen. Da nu kongen kom, og så ham ligge der på jorden, troede han, at spøgelserne havde slået ham ihjel. "Det er dog skade for det smukke, unge menneske," sagde han. Drengen hørte det og rejste sig op. "Så galt er det dog heller ikke," sagde han. Kongen blev meget forundret og glad og spurgte, hvordan det var gået ham. "Rigtig godt," svarede han, "nu er den ene nat forbi. De to andre går også nok." Han gik så ud til værten, der gjorde store øjne. "Jeg troede rigtignok aldrig, jeg skulle se dig igen," sagde han, "har du nu lært, hvad det er at være bange?" - "Nej," svarede drengen, "det hjælper slet ikke. Bare der dog var en, der ville lære mig det."

Den næste nat gik han igen ind i det gamle slot, satte sig hen til ilden og begyndte sin gamle vise: "Bare jeg nu kunne blive bange." Ved midnatstid hørte man larm og buldren, først sagte, så stærkere og stærkere. Så blev det helt stille, men på en gang lød der et højt skrig, og der faldt et halvt menneske ned på skorstenen. "Hej," råbte han, "det er for lidt. Der mangler det halve." Larmen begyndte nu igen, man hørte støjen og hylen Og nu faldt den anden halvdel ned. "Vent lidt," sagde han, "jeg vil først blæse lidt på ilden." Da han havde gjort det, og vendte sig om igen, så han at de to stykker var sat sammen, og der sad en gyselig mand på hans plads. "Det var ikke meningen," sagde drengen, "det er min bænk." Manden ville puffe ham væk, men det fandt drengen sig ikke i, han skød ham bort og satte sig igen på sin plads. Der faldt endnu flere mænd ned, den ene efter den anden. De hentede dødningeben og to dødningehoveder og gav sig til at spille kegler. Drengen fik lyst til at være med og spurgte: "Må jeg spille med?" - "Ja, hvis du har penge," svarede de. "Jeg har penge nok," sagde han, "men kom her med jeres kugler. De er ikke rigtig runde." Derpå tog han dødningehovederne og satte dem på drejerbænken. "Nu vil de trille bedre," sagde han, "hej, nu skal det gå i en fart." Han gav sig så til at spille med dem og tabte nogle af sine penge. Da klokken slog tolv forsvandt det altsammen, og han lagde sig roligt til at sove. Den næste morgen kom kongen for at høre, hvordan det var gået. "Nå, hvordan har du haft det," spurgte han. "Jeg har spillet kegler," svarede drengen, "og tabt et par skilling." - "Har du ikke været bange?" - "Bange!" råbte han, "nej, jeg har været rigtig lystig. Bare jeg dog vidste, hvad det var at være bange."

Den tredie nat satte han sig igen pfå bænken og sagde ærgerlig: "Bare jeg dog nu kunne blive bange." Henad midnat kom seks høje mænd ind med en båre. "Det er nok min fætter," tænkte han, "han er jo død for et par dage siden." Han gav sig til at vinke og råbte: "Kom kun, lille fætter." De stillede ligkisten på jorden, men drengen gik hen og løftede låget op så, at der lå en død mand. Han følte på hans ansigt, der var koldt som is. "Vent lidt, så skal jeg varme dig," sagde han, gik hen og varmede sin hånd ved ilden og lagde den på den dødes ansigt, men det blev ved at være lige koldt. Han tog ham da op af kisten og satte sig ved ilden med ham og gned hans lemmer, for at blodet kunne komme i bevægelse. Da det heller ikke hjalp, faldt det ham ind, at når to ligger i seng sammen, varmer de hinanden så godt. Han lagde derfor den døde op i sengen, dækkede ham til og lagde sig ved siden af ham. Efter en lille tids forløb begyndte den døde da også at røre sig. "Der kan du se, lille fætter," sagde drengen, "nu har jeg dog varmet dig." Men den den døde rejste sig op og råbte: "Nu kvæler jeg dig." - "Hvad for noget," sagde han, "det var en rar tak. Duskalligepå hovedet igen i din kasse." Derpå løftede han ham op, lagde ham ned i

kisten og skruede låget til, og de seks mænd kom og bar den bort igen. "Jeg var slet ikke bange," sukkede drengen, "her lærer jeg det aldrig i evighed."

I det samme trådte en mand ind, der var større og frygteligere end nogen af de andre. Han var meget gammel og havde et langt, hvidt skæg. "Din usling," råbte han, "nu skal du lære, hvad det er at være bange, for nu skal du dø." - "Tag det med ro," svarede drengen, "jeg har vel også nok lidt at skulle have sagt." - "Dig skal jeg nok få bugt med," sagde manden. "Nå, nå, vær nu ikke så vigtig," sagde drengen, "jeg er vel nok mindst lige så stærk som du." - "Nu skal vi se," sagde den gamle, "hvis du er stærkere end jeg, vil jeg lade dig slippe. Kom så skal vi prøve." Han førte ham så gennem snævre, mørke gange til en smedie, tog en økse og huggede ambolten igennem med et slag, "Det kan jeg meget bedre, " sagde drengen, og gik hen til en anden ambolt. Den gamle stillede sig ved siden af og ville se på det, og hans hvide skæg hang ned lige ved ambolten. Da greb drengen øksen, og med et hug slog han en spalte i ambolten og klemte den gamles skæg fast deri. "Nu har jeg dig," sagde han, "nu er det nok din tur til at dø." Han greb nu en jernstang og slog løs på manden, til han jamrende bad ham holde op og lovede at give ham store skatte. Drengen trak så øksen ud og lod ham komme løs. Den gamle mand førte ham da tilbage til slottet og viste ham tre kister med guld, der stod i en kælder. "Den ene er til de fattige," sagde han, "den anden skal kongen have, og den tredie er din." I det samme slog uret tolv, ånden forsvandt, og drengen stod alene tilbage i mørket. "Jeg finder vel nok ud," sagde han og famlede sig frem og fandt også vejen tilbage til værelset, hvor han lagde sig ved ilden og sov. Den næste morgen kom kongen og sagde: "Nå, har du lært, hvad det er at være bange?" - "Nej," svarede drengen. "Hvordan kan det dog være? Jeg har haft besøg af min døde fætter og en mand med et langt skæg, der har vist mig en hel masse penge, men ingen af dem har lært mig, hvad det er at være bange." Men kongen sagde: "Du har udfriet slottet og nu giver jeg dig min datter til ægte." - "Ja, det er altsammen meget godt," svarede han, "men jeg ved endnu ikke, hvad det er at være bange."

Guldet blev nu bragt op og brylluppet fejret, men hvor glad den unge konge end var, og hvor højt han end elskede sin dronning så sagde han dog stadig: "Kunne jeg dog bare blive bange." Det ærgrede dronningen, og hendes kammerpige sagde så til hende: "Jeg skal nok lære kongen, hvad det er at være bange." Hun gik derpå ned til den bæk, der løb igennem haven, og tog en hel spand fuld af karudser. Om natten, da den unge konge sov, trak dronningen tæppet af ham og hældte det kolde vand med karudserne ud over ham, så de små fisk lå og sprællede rundt om ham. Da vågnede han og råbte: "Åh, lille kone, jeg er så bange, så bange. Ja, nu ved jeg rigtignok, hvad det er at være bange."

* * *